

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

PUBLICAȚIE PRACTICĂ

Patrimoniul gastronomic ca resursă pentru dezvoltare locală

Ghid practic pentru Grupurile de Acțiune Locală

De la rețete și produse locale la locuri de muncă, competențe și cooperare între teritorii

O publicație a Echipei GALosfera

Ediția 2026

CENTRU DE FORMARE
PROFESIONALĂ
PENTRU ADULȚI

Despre această publicație

Patrimoniul gastronomic nu înseamnă doar produse și rețete. El include cunoștințe, tehnici, ingrediente, peisaje, ocupații, ritualuri, sărbători și relații între oameni. Pentru un GAL, gastronomia poate lega agricultura, turismul, cultura, educația, incluziunea și dezvoltarea economică într-o intervenție teritorială coerentă.

Ghidul oferă un cadru practic pentru identificarea resurselor gastronomice, implicarea comunității, promovarea responsabilă, dezvoltarea competențelor și pregătirea proiectelor de cooperare. Accentul este pus pe valoarea păstrată în teritoriu, nu pe promovarea izolată a unui produs sau eveniment.

Cui se adresează

Echipelor GAL, membrilor parteneriatelor locale, producătorilor, unităților de alimentație, punctelor gastronomice locale, meșteșugarilor, furnizorilor de formare, autorităților, organizațiilor culturale, operatorilor turistici și organizațiilor active în ocupare și incluziune.

Cum se folosește

- Pentru diagnoza rapidă a patrimoniului gastronomic și a lanțului valoric local.
- Pentru consultarea comunității și selectarea inițiativelor cu impact real.
- Pentru planuri de ocupare, formare, antreprenariat și incluziune.
- Pentru proiecte de cooperare interteritorială și transnațională.

Limită importantă

Ghidul nu înlocuiește verificarea condițiilor de finanțare, a normelor sanitar-veterinare, fiscale, comerciale, de proprietate intelectuală, protecție a datelor sau organizare a evenimentelor. Cerințele aplicabile se verifică pentru fiecare activitate și beneficiar.

Coordonare editorială: Asociația PRO UNESCO

Cuprins

Capitol	Temă	Pag.
1	Patrimoniul gastronomic și rolul GAL-ului	4
2	Inventarierea și selecția resurselor locale	7
3	Promovare, evenimente, rute și lanțuri scurte	10
4	Ocupare, competențe și formare	15
5	Antreprenoriat și incluziune	19
6	12 idei de proiecte pentru GAL-uri	22
7	Cooperare între GAL-uri	25
8	Implementare, indicatori și plan de 100 de zile	29

Principiul central

Nu promovăm doar gustul

O inițiativă solidă păstrează cunoașterea locală, recunoaște comunitatea purtătoare, creează venituri corecte, formează oameni, reduce risipa și construiește legături între producători, servicii și vizitatori.

Rezultatul urmărit

La final, GAL-ul ar trebui să poată răspunde la cinci întrebări:

1. Ce patrimoniu avem?
2. Cine îl păstrează?
3. Ce valoare poate produce fără a-l banaliza?
4. Ce competențe și locuri de muncă sunt necesare?
5. Cu cine putem coopera pentru o scară mai bună?

1. Ce este patrimoniul gastronomic?

Patrimoniul gastronomic este o formă de patrimoniu viu. Nu se reduce la o listă de preparate «vechi», ci include practicile prin care o comunitate produce, pregătește, consumă și transmite hrana. UNESCO folosește noțiunea de foodways pentru a surprinde legăturile dintre agricultură, pescuit, ritualuri, tehnici culinare, biodiversitate, cunoașterea naturii și viața socială.

Componentă	Exemple locale	Ce trebuie documentat
Ingrediente	soiuri, rase, plante spontane, pește, lactate	origine, sezon, disponibilitate, presiuni
Produce și preparate	pâine, brânzeturi, conserve, supe, deserturi	rețetă, variații, tehnică, ocazie
Cunoaștere	fermentare, afumare, uscare, păstrare	cine știe, cum se transmite, ce se pierde
Spații	stână, moară, cuptor, piață, gospodărie	funcție, acces, stare, poveste
Practici sociale	mese comunitare, târguri, sărbători	participanți, reguli, sens local
Ocupații	brutar, cioban, pescar, bucătar, ghid	competențe, venit, succesiune

Patrimoniu viu, nu decor

O rețetă fără practicieni, ingrediente și contexte de transmitere devine doar conținut de promovare. GAL-ul trebuie să urmărească viabilitatea: există oameni care practică? tinerii pot învăța? activitatea poate genera un venit decent? resursa naturală este folosită sustenabil?

Principii pentru o promovare responsabilă

Principiu	Aplicare practică
Comunitatea decide	Purtătorii patrimoniului participă la documentare, selecție și utilizarea poveștii.
Atribuire corectă	Sunt menționate persoanele, localitățile și sursele; acordul este documentat.
Autenticitate fără rigiditate	Sunt prezentate variațiile locale; nu se inventează o singură versiune «oficială».
Beneficii distribuite	Promovarea conduce spre vânzări, servicii, formare și oportunități pentru actorii locali.
Siguranță și conformitate	Degustările, producția, etichetarea și evenimentele respectă cerințele aplicabile.
Sustenabilitate	Se evită presiunea excesivă asupra resurselor, sezonalitatea falsă și risipa.
Accesibilitate și incluziune	Informația, spațiile și activitățile sunt gândite pentru categorii diferite de public.
Măsurare	Se urmăresc nu doar vizualizări, ci venituri locale, colaborări, competențe și continuitate.

Trei riscuri de evitat

- Folclorizarea: poveste simplificată pentru turiști, ruptă de sensul comunitar.
- Extragerea valorii: imaginea locului este folosită, dar venitul pleacă din teritoriu.
- Uniformizarea: produsele și evenimentele devin identice, deși teritoriile sunt diferite.

Test rapid

Dacă inițiativa dispare după terminarea finanțării și nu lasă competențe, relații, produse sau venituri locale, a fost în principal o campanie, nu o intervenție de dezvoltare.

Rolul GAL-ului

GAL-ul nu trebuie să devină producător, agenție de turism sau organizator permanent. Rolul său distinct este de a conecta actorii și de a transforma resurse dispersate într-un sistem teritorial funcțional.

Rol	Acțiuni concrete	Limită sănătoasă
Catalizator	convoacă actorii, creează încredere, formulează viziunea	nu substituie organizațiile locale
Cartograf	inventariază resurse, nevoi, competențe și lacune	nu proclamă autenticitatea fără dovezi
Intermediar	leagă producători, turism, educație, ocupare și finanțare	nu favorizează netransparent operatori
Laborator	testează prototipuri mici și învață din rezultate	nu extinde înainte de validare
Constructor de capacitate	formează echipe, sprijină standarde și instrumente comune	nu reduce formarea la participare formală
Partener de cooperare	aduce scară, schimb de practici și acces la piețe	nu copiază modele fără adaptare

Guvernanță recomandată

- Grup tematic gastronomic, cu reprezentare publică, privată și civică.
- Reguli publice de selecție a produselor, poveștilor și beneficiarilor promovării.
- Acorduri privind imagini, mărci, date, contribuții și utilizarea materialelor comune.
- Calendar anual, buget, responsabilități și raportare accesibilă comunității.

2. Inventarul gastronomic local

Inventarul este un proces participativ, nu un catalog făcut din birou. Scopul său este să identifice ce există, ce este vulnerabil, ce poate fi transmis și ce poate susține activități economice responsabile.

Etape

1. Stabiliți aria, temele, criteriile și echipa de documentare.
2. Consultați surse existente: monografii, registre, muzee, colecții, presă și cercetări.
3. Nominalizați purtători ai cunoașterii prin apel deschis și recomandări comunitare.
4. Realizați interviuri, observație, fotografii și documentare a proceselor, cu acord.
5. Validați informațiile în întâlniri locale și acceptați existența variantelor.
6. Clasificați elementele după viabilitate, risc, potențial și nevoia de sprijin.
7. Publicați numai informația pentru care există acord și o utilizare clară.

Fișa minimă a unui element

Câmp	Întrebare
Denumire locală	Cum este numit de comunitate?
Loc și comunitate	Unde și de către cine este practicat?
Descriere	Ingrediente, tehnici, sezon, context?
Transmitere	Cine îl poate preda și cui?
Viabilitate	Este practicat, rar sau în pericol?
Dovezi	Interviuri, imagini, surse, obiecte?
Acorduri	Ce poate fi publicat și în ce condiții?
Oportunități	Formare, produs, experiență, cooperare?

Harta actorilor și a lanțului valoric

Un preparat ajunge la consumator printr-un lanț de oameni și servicii. Cartografierea trebuie să includă actorii vizibili și invizibili: furnizori de materie primă, procesatori, transport, ambalare, piețe, bucătari, ghizi, formatori, instituții și organizații comunitare.

Categorie	Actori de identificat	Întrebări
Resurse	fermieri, crescători, culegători, pescari	Există volum, sezonabilitate și continuitate?
Transformare	procesatori, brutării, gospodării, PGL	Ce capacitate și ce autorizări sunt necesare?
Piață	magazine, piețe, HoReCa, achizitori	Ce cerere, preț și standarde există?
Experiențe	ghizi, pensiuni, muzee, evenimente	Cum se leagă gustul de loc și poveste?
Cunoaștere	seniori, meșteri, școli, cercetători	Cine poate documenta și transmite?
Sprijin	GAL, UAT, ONG, AJOFM, furnizori de formare	Ce resurse, servicii și finanțări pot fi conectate?

Matrice influență–interes

- Influență mare / interes mare: implicați în guvernare și decizii.
- Influență mare / interes redus: demonstrați beneficiile și reduceți barierele.
- Influență redusă / interes mare: oferiți voce, sprijin și acces la oportunități.
- Influență redusă / interes redus: informați și monitorizați schimbarea.

Întrebarea dificilă

Cine lipsește de la masă? De regulă: lucrătorii sezonieri, femeile care păstrează rețete fără statut economic, tinerii, micii producători neorganizați și persoanele vulnerabile.

Cum selectăm ce promovăm?

Nu toate elementele inventariate trebuie promovate imediat. Unele au nevoie mai întâi de documentare, transmitere, refacerea resursei sau clarificarea drepturilor și responsabilităților.

Criteriu	Întrebare de selecție	Scor 1–5
Relevanță locală	Este recunoscut de comunitate și legat de teritoriu?	☐
Viabilitate	Există practicieni, resurse și capacitate?	☐
Transmitere	Poate genera ucenicie sau formare?	☐
Valoare locală	Poate produce venit distribuit în teritoriu?	☐
Diferențiere	Este distinct fără artificii de marketing?	☐
Sustenabilitate	Respectă resursele, sezonalitatea și bunăstarea?	☐
Incluziune	Creează acces și oportunități pentru grupuri diverse?	☐
Fezabilitate	Poate fi testat legal și operațional?	☐

Decizie în patru categorii

Categorie	Acțiune
Promovare imediată	Element documentat, viabil, conform și pregătit pentru piață.
Dezvoltare	Are potențial, dar necesită standardizare, competențe sau investiții.
Salvgardare	Este vulnerabil; prioritatea este documentarea și transmiterea.
Nu promovăm încă	Riscurile, conflictele sau lipsa dovezilor sunt prea mari.

3. Povestea produsului și identitatea teritorială

O poveste bună nu inventează origini spectaculoase. Ea arată legătura verificabilă dintre oameni, loc, resurse și practică. Publicul trebuie să poată înțelege ce este distinct, cine păstrează cunoașterea și de ce produsul aparține aceluia teritoriu.

Structura unei povești credibile

1. Locul: peisaj, climă, resurse și istorie relevantă.
2. Oamenii: practicieni, familii, comunități și ocupații.
3. Procesul: ingredient, tehnică, sezon și timp.
4. Sensul: când se consumă, ce relații și valori exprimă.
5. Prezentul: cum continuă, se adaptează și susține traiul local.
6. Dovada: surse, mărturii și elemente care pot fi verificate.
- 7.

Model de text

În [LOCALITATE], [PRODUSUL/PREPARATUL] este legat de [RESURSĂ/PRACTICĂ]. Este realizat de [PRACTICIENI], folosind [TEHNICĂ] în perioada [SEZON]. Tradiția este transmisă prin [MOD], iar astăzi contribuie la [ROL CULTURAL/ECONOMIC]. Informația a fost documentată prin [SURSE].

Ce evităm

- „Rețetă secretă de sute de ani” fără dovadă.
- Etichete precum autentic, unic sau tradițional folosite fără criterii.
- Fotografii cu persoane sau proprietăți fără acord.
- Promisiuni privind sănătatea sau calitatea care nu pot fi demonstrate.

Promovarea digitală

Platforma digitală trebuie să conducă publicul către oameni, locuri și acțiuni. O hartă frumoasă fără informații actualizate, program, contact și posibilitate de rezervare sau cumpărare produce vizibilitate, nu valoare economică.

Conținut	Format	Regulă de calitate
Fișă produs/preparat	pagină scurtă + fotografii	surse, producător, sezon, acces
Portret de practician	interviu, video scurt	acord, atribuire, limbaj firesc
Hartă gastronomică	hartă filtrabilă	date actualizate și accesibilitate
Calendar	evenimente și ateliere	responsabil de actualizare
Rută	itinerar, durată, rezervare	capacitate reală și plan alternativ
Bibliotecă	rețete, povești, metode	drepturi de utilizare și versiuni
Conținut social	serii tematice	mesaj coerent, link spre acțiune

Indicatori mai buni decât numărul de vizualizări

- Solicitări, rezervări, vizite, vânzări și revenirea clienților.

- Număr de operatori locali activi și distribuția beneficiilor.
- Conținut creat împreună cu comunitatea și elemente documentate.
- Tineri implicați, competențe dobândite și colaborări noi.

Principiu

Datele de contact, programul și disponibilitatea trebuie revizuite periodic. Informația greșită afectează încrederea întregii destinații.

Evenimente gastronomice cu impact

Un eveniment nu este un scop în sine. El poate testa produse, conecta furnizori, atrage vizitatori, transmite competențe și crea comenzi. Dacă rămâne doar o scenă cu standuri, efectul economic și educațional este redus.

Șase componente

Componentă	Întrebare practică
Curatoriere	Cine participă și după ce criterii publice?
Poveste	Cum este explicată legătura cu teritoriul?
Experiență	Ce poate vedea, face sau învăța vizitatorul?
Piață	Cum se facilitează vânzarea și comenzile ulterioare?
Competențe	Ce demonstrații, ateliere sau mentorat sunt incluse?
Sustenabilitate	Cum gestionăm transportul, vesela, apa, energia și risipa?
Accesibilitate	Cum participă familii, seniori și persoane cu dizabilități?
Evaluare	Ce date colectăm și ce schimbăm data viitoare?

Formate alternative

- Masă comunitară cu ingrediente documentate și gazde locale.
- Piață profesională producător–restaurant–magazin.
- Laborator de rețete între seniori, tineri și bucătari.
- Festival itinerant între localități, nu concentrat într-un singur centru.
- Săptămână gastronomică în restaurante și puncte locale, cu meniu comun tematic.

Rute și experiențe gastronomice

O rută este un produs comun, nu o listă de puncte pe hartă. Are o promisiune clară, o ordine logică, servicii compatibile, program, rezervare, standarde minime și responsabilitate pentru coordonare.

Element	Conținut minim
Temă	o poveste care leagă opririle

Element	Conținut minim
Public	profil, interese, mobilitate, buget
Traseu	durată realistă, distanțe, sezonabilitate
Opriri	activitate concretă, capacitate, contact
Servicii	masă, cazare, ghidaj, transport, cumpărături
Calitate	criterii comune și feedback
Rezervare	canal unic sau procedură clară
Siguranță	alergenii, acces, urgențe, vreme
Venit	reguli transparente de preț și distribuție
Coordonare	organizație și responsabil desemnat

Prototip înainte de lansare

Testați ruta cu 8–12 persoane care nu cunosc zona. Măsurați timpul real, claritatea informațiilor, confortul, calitatea interacțiunii, cheltuiala locală și punctele de blocaj. Corectați înainte de promovarea largă.

Semnal de alarmă

Dacă experiența depinde de o singură persoană, de un singur sezon sau de apeluri improvizate în ziua vizitei, produsul nu este încă pregătit pentru piață.

Lanțuri scurte și piețe locale

Promovarea patrimoniului gastronomic are efect economic atunci când cererea se transformă în tranzacții locale stabile. Lanțurile scurte pot reduce distanța dintre producător și consumator, dar au nevoie de logistică, agregare, standarde, planificare și încredere.

Model	Avantaj	Condiție critică
Coș săptămânal	cerere previzibilă	coordonarea volumelor și livrării
Piață periodică	contact direct și testare	calendar, selecție, continuitate
Hub alimentar	agregare și servicii comune	guvernanță și cost operațional
Achiziție HoReCa	volum și vizibilitate	specificații, facturare, constanță
Meniu teritorial	poveste comună între operatori	ingrediente și reguli verificabile
Platformă de comenzi	acces și date despre cerere	actualizare, logistică, responsabilitate
Grup de cumpărare	relație stabilă producător–consumator	organizare și comunicare

Rol posibil pentru GAL

- Analiza barierelor și facilitarea acordului între actori.
- Testarea unui model pilot, fără a crea dependență permanentă de GAL.

**Cofinanțat de
Uniunea Europeană**

- Formare în costuri, preț, planificare, calitate și cooperare.
- Conectarea la soluții logistice, digitale și de finanțare.

4. Gastronomia și ocuparea locală

Patrimoniul gastronomic poate susține locuri de muncă directe și indirecte. Unele sunt ocupații existente care au nevoie de profesionalizare; altele apar prin combinarea competențelor culinare cu turismul, comunicarea, logistica sau digitalizarea.

Zonă	Roluri și activități	Competențe-cheie
Producție	producător, procesator, brutar, lucrător sezonier	tehnică, igienă, planificare
Servire	bucătar, ajutor, ospătar, gazdă PGL	producție culinară, relația cu clientul
Turism	ghid, coordonator rută, facilitator atelier	interpretare, siguranță, limbi
Comerț	vânzare, achiziții, relații HoReCa	preț, negociere, trasabilitate
Logistică	colectare, depozitare, transport	planificare, temperatură, evidență
Comunicare	fotografie, conținut, administrare platformă	storytelling, digital, drepturi
Formare	mentor, maestru, formator	demonstrație, evaluare, transmitere
Coordonare	manager destinație, rețea, eveniment	parteneriat, buget, monitorizare

Calitatea ocupării contează

Numărul de activități temporare nu este suficient. GAL-ul trebuie să urmărească durata contractelor, venitul, securitatea muncii, sezonabilitatea, accesul femeilor și tinerilor, progresul profesional și capacitatea afacerilor de a menține locurile de muncă.

Diagnoza locală a competențelor

Un plan de formare eficient pornește de la cerere, nu de la cursurile disponibile. GAL-ul poate combina interviuri cu angajatori, observația proceselor, date despre ocupare, discuții cu furnizori și evaluarea practică a competențelor.

Întrebări pentru angajatori și operatori

- Ce posturi sunt greu de ocupat și în ce perioade?
- Ce sarcini nu sunt realizate la standardul necesar?
- Ce schimbări de piață, tehnologie sau reglementare apar?
- Ce competențe pot fi învățate la locul de muncă și cine poate fi mentor?
- Ce bariere împiedică participarea: transport, program, îngrijire, cost, alfabetizare?

Matrice nevoie-răspuns

Nevoie observată	Răspuns posibil	Dovadă de rezultat
Servire neuniformă	atelier practic + mentorat	observație la locul de muncă
Lipsa costării	modul de cost și preț	fișă de cost completă
Promovare slabă	laborator foto și conținut	profil și calendar publicat

Nevoie observată	Răspuns posibil	Dovadă de rezultat
Cooperare dificilă	facilitare și exercițiu de ofertă comună	acord și ofertă pilot
Lipsa succesorilor	ucenicie/mentorare intergenerațională	competență demonstrată
Sezonalitate	competențe multiple și planificare	mai multe surse de venit

Regulă

Participarea la curs nu este rezultat. Rezultatul este competența demonstrată și folosită în muncă sau într-o activitate economică.

Planul de formare

Pas	Decizie	Document
1. Cerere	roluri, sarcini, standarde și volum	analiza nevoilor
2. Public	profil, nivel, bariere și disponibilitate	fișa grupului-țintă
3. Rezultate	ce va putea face participantul	matrice de competențe
4. Parcurs	module, practică, mentorat, vizite	plan de formare
5. Evaluare	dovezi și criterii observabile	grilă și portofoliu
6. Transfer	cum se aplică la locul de muncă	plan individual
7. Monitorizare	ocupare, venit, utilizare, progres	raport la 3/6 luni

Formate potrivite

- Ateliere scurte pentru o sarcină concretă.
- Demonstrații în gospodărie, atelier, fermă sau bucătărie.
- Mentorat între practicieni și învățare intergenerațională.
- Vizite de studiu cu temă, fișă de observație și plan de aplicare.
- Microcredite interne sau insigne de competență, dacă sunt clar definite și nu sunt prezentate drept calificări oficiale.
- Cursuri autorizate atunci când ocupația, standardul și obiectivul o cer.

Selecția furnizorului

Evaluati experiența practică, capacitatea de adaptare la teritoriu, formatorii, echipamentele, accesibilitatea, evaluarea competențelor și sprijinul post-formare. Prețul cel mai mic nu compensează un program fără practică și transfer.

Propunere de program modular

Modul	Conținut aplicat	Produs final
Patrimoniu viu	documentare, acord, poveste, variații	fișă validată
Siguranță alimentară	igienă, alergeni, flux, autocontrol	checklist aplicat
Produs și experiență	ofertă, capacitate, calitate, rezervare	prototip testat
Cost și preț	cost complet, marjă, pachet, sezonabilitate	fișă de cost
Vânzare și relații	client, HoReCa, piață, negociere	ofertă comercială
Comunicare digitală	foto, text, hartă, calendar, date	pagină publicabilă
Sustenabilitate	aprovizionare, deșeuri, energie, biodiversitate	plan de reducere
Cooperare	reguli, roluri, brand comun, conflicte	acord pilot
Mentorat	demonstrație, feedback, evaluare	plan de transmitere

Evaluare practică

Participanții pot fi evaluați printr-un portofoliu: fișa elementului gastronomic, un produs sau o experiență demonstrată, fișa de cost, conținutul de promovare, un plan de conformitate și un plan de aplicare. Evaluarea trebuie să arate ce poate face persoana, nu ce definiții poate reproduce.

Legătura cu angajarea

Invitați angajatori și operatori la definirea sarcinilor, mentorat și evaluarea finală. Sprijinul pentru ocupare trebuie să continue prin consiliere, potrivire cu posturi, stagii sau sprijin pentru activitate independentă.

5. Antreprenoriat gastronomic

Nu orice rețetă trebuie transformată într-o afacere. Un demers viabil rezolvă o nevoie, are capacitate de livrare, preț realist, cerere testată și respectă cerințele aplicabile.

Întrebare	Dovadă minimă
Cine cumpără?	interviuri, precomenzi, test de piață
Ce problemă rezolvă?	beneficiu concret pentru client
Ce este local?	origine, proces, oameni, trasabilitate
Putem livra constant?	capacitate, calendar, furnizori
Care este costul complet?	materii, muncă, utilități, ambalaj, taxe, pierderi
Ce cerințe se aplică?	verificare cu autorități și specialiști
Cum vindem?	canale, prețuri, logistică, responsabil
Ce se întâmplă în extrasezon?	produse, servicii sau competențe complementare

Punctul gastronomic local

În România, punctul gastronomic local are un cadru legal specific. El poate fi relevant pentru valorificarea producției primare locale și a rețetelor zonei, dar înființarea și funcționarea trebuie pregătite pe baza legislației și a ghidurilor ANSVSA în forma actuală. GAL-ul poate informa, facilita formarea și conecta inițiatorii cu autoritățile competente; nu trebuie să promită autorizarea.

Sprijin util

- Preincubare, testare, mentorat, costare și acces la piață.
- Servicii comune: fotografie, ambalaj, logistică, rezervări și contabilitate.

Incluziune și oportunități pentru tineri

Gastronomia poate crea puncte de intrare pe piața muncii, dar există riscul concentrării persoanelor vulnerabile în activități slab plătite și sezoniere. Intervenția GAL trebuie să urmărească progresul profesional și accesul la roluri diverse.

Măsuri pentru tineri

- Laboratoare de documentare digitală și interviuri cu practicieni.
- Stagii rotative: producție, servire, promovare, ghidaj și logistică.
- Mentorat plătit și proiecte reale cu portofoliu verificabil.
- Provocări de inovare: ambalaj, reducerea risipei, rezervări, accesibilitate.
- Sprijin pentru revenirea în teritoriu după studii sau experiență externă.

Măsuri pentru grupuri vulnerabile

Barieră	Răspuns
Transport	formare mobilă, orar corelat, sprijin de deplasare
Îngrijire	program flexibil și servicii de sprijin
Nivel educațional	învățare demonstrativă și materiale vizuale
Lipsa experienței	stagiu, mentor, sarcini progresive
Echipamente	laborator comun sau trusă de lucru
Discriminare	criterii transparente și monitorizarea participării
Sezonalitate	competențe transferabile și servicii complementare

Indicator de calitate

Nu doar câte persoane participă, ci câte finalizează, demonstrează competențe, intră în muncă, își cresc venitul sau continuă după 6–12 luni.

Ecosistemul local de sprijin

Partener	Contribuție posibilă
Producători și operatori	locuri de practică, mentorat, cerere de competențe
UAT și instituții culturale	spații, patrimoniu, calendar, servicii publice
AJOFM și servicii de ocupare	informare, mediere, măsuri active, date
Furnizori de formare	programe, evaluare și autorizare unde este cazul
Școli și licee	orientare, proiecte, practică, voluntariat
Universități și cercetători	documentare, metode, evaluare, inovare
ONG-uri	incluziune, comunitate, voluntariat, drepturi
HoReCa și turism	piață, testare, integrarea ofertelor
Autorități competente	informare privind cerințe și conformitate
Alte GAL-uri	scară, schimb, produse și promovare comună

Acordul de parteneriat trebuie să clarifice

- Scopul, contribuțiile, costurile și deciziile comune.
- Utilizarea datelor, imaginilor, mărcilor și conținutului.
- Criteriile de participare și gestionarea conflictelor de interese.
- Responsabilitatea pentru calitate, conformitate și comunicare.
- Durata, ieșirea din parteneriat și continuitatea după finanțare.

6. 12 idei de proiecte pentru GAL-uri

1. Atlas gastronomic viu

Inventar participativ, hartă digitală și arhivă de interviuri.

Rezultate

fișe validate, conținut cu acord, plan de transmitere

2. Școala meșterilor gustului

Mentorat intergenerațional pentru tehnici vulnerabile.

Rezultate

perechi mentor–ucenic, portofolii, demonstrații

3. Laboratorul rețetelor de sezon

Ateliere între producători, bucătari și tineri.

Rezultate

meniuri testate, fișe de cost, calendar sezonier

4. Meniul teritoriului

Ofertă comună în restaurante și puncte gastronomice.

Rezultate

criterii, meniu, formare, monitorizare

5. Ruta gusturilor locale

Itinerar pilot cu rezervare și standarde comune.

Rezultate

traseu testat, ofertă, ghizi și evaluare

6. Piața profesională locală

Întâlniri producători–HoReCa–comerț.

Rezultate

catalog B2B, cereri, contracte sau comenzi pilot

7. Bucătărie mobilă de formare

Echipament și formare itinerantă în sate.

Rezultate

module practice și acces pentru zone izolate

8. Fără risipă, cu gust local

Soluții pentru surplus, subproduse și meniuri circulare.

Rezultate

audit, prototipuri, reducere măsurată

9. Tineri reporteri gastronomici

Documentare, foto, video și hărți realizate de tineri.

Rezultate

portofolii, conținut verificat, competențe digitale

10. Incubator de experiențe

Preincubare pentru ateliere, degustări și servicii.

Rezultate

prototipuri, costuri, teste cu public

11. Gusturi accesibile

Adaptarea experiențelor pentru seniori și persoane cu dizabilități.

Rezultate

audit, formare, materiale și trasee accesibile

12. Observatorul gastronomiei locale

Date anuale despre actori, competențe, ocupare și piață.

Rezultate

tablou de bord și recomandări pentru SDL

Selecție

Alegeți proiectul după problemă, actori și capacitate. O idee atractivă nu este automat eligibilă, sustenabilă sau potrivită teritoriului.

7. De ce cooperare între GAL-uri?

Cooperarea este justificată când produce un rezultat pe care un singur teritoriu nu îl poate obține eficient: o masă critică de produse, o rută mai lungă, o metodă comună, acces la piață, competențe rare sau o poveste culturală care traversează granițe.

Motiv bun	Exemplu	Dovadă
Complementaritate	munte-câmpie, producție-turism	ofertă comună coerentă
Scară	catalog, platformă, campanie, piață B2B	cost/actor redus, cerere mai mare
Învățare	un GAL are practică matură, altul testează	metodă transferată și aplicată
Continuitate culturală	același traseu istoric sau tehnic în mai multe zone	poveste documentată împreună
Mobilitate	schimburi pentru cursanți, mentori și operatori	competențe și planuri de aplicare
Inovare	laborator comun digital, logistic sau circular	prototip și evaluare comparată

Cooperarea slabă

- Vizite fără obiective, selecție și aplicare ulterioară.
- Broșură comună fără ofertă, responsabil și actualizare.
- Parteneri aleși doar pentru eligibilitate sau geografie.
- Activități identice în teritorii diferite, fără adaptare.

Test

Dacă eliminăm partenerul, rezultatul rămâne același? Dacă da, cooperarea nu este încă justificată.

Zece modele de cooperare

1. Ruta interteritorială

O temă comună, opriri complementare, rezervare și standarde.

Parteneri-cheie

GAL-uri + producători + operatori turistici + actori culturali/formare, selectați în funcție de model.

2. Academie gastronomică rurală

Module comune, mentori locali, mobilități și evaluare practică.

Parteneri-cheie

GAL-uri + producători + operatori turistici + actori culturali/formare, selectați în funcție de model.

3. Atlas digital comparativ

Documentare comună, metodologie și hartă multiteritorială.

Parteneri-cheie

GAL-uri + producători + operatori turistici + actori culturali/formare, selectați în funcție de model.

4. Piață B2B a GAL-urilor

Catalog, întâlniri cu cumpărători și logistică pilot.

Parteneri-cheie

GAL-uri + producători + operatori turistici + actori culturali/formare, selectați în funcție de model.

5. Festival itinerant

Ediții rotative, curatoriere comună și transfer de public.

Parteneri-cheie

GAL-uri + producători + operatori turistici + actori culturali/formare, selectați în funcție de model.

6. Rețea de puncte gastronomice

Schimb de practici, formare, promovare și standarde voluntare.

Rezultat comun

Metodă, produs sau serviciu folosit în toate teritoriile, nu doar activități paralele.

7. Laborator pentru lanțuri scurte

Testarea agregării, comenzilor și livrărilor în teritorii diferite.

Rezultat comun

Metodă, produs sau serviciu folosit în toate teritoriile, nu doar activități paralele.

8. Ucenicie între teritorii

Mentori și cursanți pentru ocupații sau tehnici rare.

Rezultat comun

Metodă, produs sau serviciu folosit în toate teritoriile, nu doar activități paralele.

9. Gastronomie fără risipă

Soluții comune pentru surplus, ambalaje și subproduse.

Rezultat comun

Metodă, produs sau serviciu folosit în toate teritoriile, nu doar activități paralele.

10. Foodways fără frontiere

Cooperare transnațională pe practici alimentare înrudite și dialog cultural.

Rezultat comun

Metodă, produs sau serviciu folosit în toate teritoriile, nu doar activități paralele.

Cum pregătim proiectul de cooperare

Etapă	Întrebare	Livrabil
Problemă	Ce nu poate rezolva un singur GAL?	notă de justificare
Parteneri	Ce contribuție unică aduce fiecare?	profil și scrisoare de interes
Rezultat comun	Ce va exista și va fi folosit de toți?	descriere și standard
Activități	Ce este comun și ce este local?	plan de lucru
Guvernanță	Cine decide, coordonează și controlează?	acord și matrice RACI
Buget	Ce costuri sunt comune și cum se împart?	buget justificat
Riscuri	Ce se întâmplă dacă un partener întârzie?	registru și plan B
Evaluare	Cum demonstrăm valoarea cooperării?	indicatori și metodă
Continuitate	Cine menține rezultatul?	model operațional

Fișa conceptului comun

Model

Titlu • problemă • teritorii • grupuri vizate • patrimoniu comun/complementar • rezultat comun • activități locale și comune • roluri • calendar • buget • indicatori • riscuri • comunicare • continuitate.

Prima întâlnire între parteneri

Nu începeți cu lista de activități. Începeți cu problema, dovezile și contribuția fiecărui teritoriu. Acordul asupra rezultatului comun trebuie să precedă împărțirea bugetului.

8. Monitorizare și indicatori

Dimensiune	Indicatori posibili
Patrimoniu	elemente documentate și validate; practicieni implicați; acorduri
Transmitere	mentori; cursanți; competențe demonstrate; continuare la 6 luni
Economie	operatori activi; comenzi; venit local; produse/experiențe menținute
Ocupare	persoane angajate; activități independente; retenție; calitatea locului de muncă
Cooperare	parteneri activi; instrumente comune; inițiative continuate
Piață	rezervări; vânzări; clienți recurenți; contracte B2B
Incluziune	participare, finalizare și rezultate pe grupuri
Mediu	aprovizionare locală; deșeuri; ambalaje; sezonabilitate
Capacitate GAL	personal format; procese; parteneriate; surse de finanțare

Fișa indicatorului

Câmpuri

Denumire • definiție • formulă • unitate • sursă • valoare de bază • țintă • frecvență • responsabil • dezagregare • limită de interpretare.

Ce nu trebuie confundat

Activitate	Rezultat
Am organizat 5 ateliere	32 persoane demonstrează competența
Am publicat o hartă	18 operatori primesc solicitări prin hartă
Am realizat o vizită	6 practici sunt adaptate și aplicate
Am organizat un festival	vânzări, colaborări și revenirea publicului

Plan de acțiune în 100 de zile

Perioadă	Acțiuni	Rezultat
Zilele 1–20	mandat, grup tematic, hartă actori, surse existente	cadru și echipă
Zilele 21–40	interviuri, inventar rapid, diagnoza competențelor	listă validată de resurse și nevoi
Zilele 41–60	selecție, consultare, idei și parteneri de cooperare	portofoliu scurt de concepte
Zilele 61–80	prototip de eveniment/rută/formare și test cu public	date de fezabilitate
Zilele 81–100	revizie, buget, roluri, indicatori și calendar	plan anual aprobat

Checklist înainte de lansare

- ☐ Comunitatea și practicienii au participat la decizie.
- ☐ Poveștile, imaginile și datele au surse și acorduri.
- ☐ Oferta are capacitate, preț și responsabil pentru actualizare.
- ☐ Cerințele juridice și de siguranță au fost verificate.
- ☐ Există o legătură concretă cu ocuparea sau competențele.
- ☐ Beneficiile și costurile sunt distribuite transparent.
- ☐ Indicatorii măsoară rezultate, nu doar activități.
- ☐ Există un plan de continuitate după finanțare.

Surse oficiale orientative

- UNESCO – patrimoniu cultural imaterial și foodways: <https://ich.unesco.org/>
- EU CAP Network – LEADER și cooperare: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/networking/leader/leader-explained_en
- Comisia Europeană – indicații geografice și scheme de calitate: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes_en
- Comisia Europeană – Pact for Skills: <https://pact-for-skills.ec.europa.eu/>
- MADR – produse tradiționale și sisteme de calitate: <https://www.madr.ro/ind-alimentara.html>
- ANSVSA – puncte gastronomice locale și ghiduri: <https://www.ansvsa.ro/comunicare/campanii-ansvsa/puncte-gastronomice-locale/>
- Portal Legislativ – Legea nr. 412/2023 privind punctele gastronomice locale: <https://legislatie.just.ro/public/DetaliiDocument/277492>